

BUDA-PESTA
22 Febr. st v.
5 Mart. st. n.

Va esî duminec'a.
Redact.: strad'a Havas nr. 1.

Nr. 8.

ANULU XII.
1876.

Pretiulu pe unu anu 10 fl.
Pentru Romani'a 2 galbeni

Poporele Daciei inainte de colonisarea romana.

II.

Consideratiuni ethnice.

Pentru scopulu acestui elaborat ar fi o diversiune pré estinsa, déca ne-amu apucă d'a esamină mai cu d'amenuntulu diferitele opiniuni, ce s'au manifestat in respectul originii omului si in specie a poporeloru, ce au premersu colonisărrii romane cu locuinti'a in Daci'a. Apoi cine ar si puté din intunereculu secliloru sè mai distinga astadi cu tóta precisiunea, genesea, miscările si schimbările ale acelora dupa ordinea chronologico-geografica? Totulu, pe ce ne putemu radiemá, sunt rezultatele, la cari s'au aventatu sciinti'a ethnografica, pe basea traditiuniloru pastrate la scriitorii mai vechi, in combinatiune cu studiile geologice, anthropologice, linquistice, archeologice s. a. Noi vomu resumá ací acele rezultate ethnografice dupa sistemile stabilite din diferitele puncte de vedere.

Ethnographii, cari au luat de basea sistemei loru traditiunile biblice, au impartit genulu omenescu dupa descendinti'a celor trei fii ai lui Noe asiá, cà:

I) *Semitii* (rass'a alba-bruneta) s'au latit din radicatur'a Aric'a Himalai'a -- Araratu¹⁾

— pe cost'a meridionala a catenei muntiloru Tauru (transtauri'a) peste regiunile Tigrului si Eufratului (Babiloni'a, Siri'a, Palestin'a etc.) spre occidente pana la litoralulu phenicianu si cilicianu spre Phrigi'a alu marei mediterane, aruncandu de ací coloniele carthaginense pe tiermurea Africei septemtrionale, pana la columnele lui Hercule (Gibraltar), si de ací peste tiermurii meridionali ai Iberiei si ai insulei Sardini'a; éra spre meridie cuprinsera tóta peninsul'a Arabica (Arabii), de unde o parte trecendu sinulu Arabicu, se asedià in Abisini'a (coptii).

II) *Jafetii* (albii blondi) se estinsera din Ari'a pe cost'a septemtrionala a Taurului d'alongulu Asiei mici, strabatendu d'ací parte printre elementele semitice, mestecate incâtuva si cu aceste, peste Bosphorus si Helespontu: parte printre Pontulu Euxinu si marea Caspica mai curatu, parte si pe d'a supra marei Caspice, dar p'aici mestecati incâtuva cu elementulu altaicu — spre Europ'a, cuprindiendo-o tóta, dimpreuna cu partea occidentalala a Asiei.

III) *Chamitii* (coloritii) s'au intinsu spre orientele si sudulu Asiei, de unde se crede a fi trecutu si in Australi'a, apoi in sudulu Africei (Negri).

Fara d'a ne dimite ací in ventilarea ces-

¹⁾ Moise, facerea 8. 4.

tiunii, in cătu convine acésta sistema cu rezultatele sciintiei geologice si anthropologice, care afla urme de genulu omenescu pana in formatiunea a trei'a a pamentului la unu locu cu Mamuthulu, si prin urmare numera etatea genului omenescu cu sute de mii — ma chiar si milioane — de ani²⁾ facia de etatea biblica; si fara d'a mai cercá complanarea acestei diferenție cu Rotteck, care estinde cele siepte dile ale facerei — că termini alegorici — la perioade intregi a formatiunii si desvoltării pamentului pana la er'a istorica:³⁾ noi in cătu ne vomu folosi si de ací incolo de numirile acestei clasificatiuni a poporatiunii pamentului — le luàmu numai in sensulu terminologiei ethnice.

Cei ce urméra doctrinei lui Blumenbach⁴⁾ la classificarea genului omenescu, au luatu de base rassle ethnice dupa diferitele colori si formatiuni ale corpului, impartindu-le in urmatóriile cinci *rasse*:

I) *Rass'a Caucasică* de colórea alba, cuprindiendu in sine pe toti Semitii si Jafetii, in estensiunea mai susu aretata.

II) *Rass'a Mongolica*, de colóre galbuia, es-tinsa pe Nord-ostulu Asiei, cuprindiendu in sine pe Calmucii, Finii, Japanesii, apoi pe Ungurii, din cari o parte trecendu in Europ'a, s'a assimulat colórei albe.

III) *Rass'a Malaica*, de colóre bruna, es-tinsa peste insulele malaice si polinesice.

IV) *Rass'a Americana*, de colóre rosia-aramia, cuprinde pe toti locuitorii primitivi ai Americii.

V) *Rass'a Ethiopica*. de colóre negra, cuprindiendu pe Negri Africani si Australiani.

Din cercetările linquistice de la Humboldt⁵⁾ incóce a resultatu o classificare nouă in respectulu originei diferitelor ginti, impartindu-le in urmatóriile descendintie:

Clas'a prima: *Limbele monosilabe*, in cari cuvintele se esprimu numai in căte unu tonu monosilabice, precum sunt limb'a chinesa si alte căte-va din tienuturile de dincolo de India; töte aceste sunt stationarie, admitendu numai compositiuni.

²⁾ Archeologulu si geol. engl. Frank Calvert in „Levant Herald“ 1873. — Darwin : on the origin of species ty means of natural selection. — Lond. 1859 ; Stuttg. 1863.

³⁾ Rotteck : Weltgesch. Par. I. Sect. II. Cap. I. §. 1.

⁴⁾ Blumenbach : De generis humani varietate nativa. 1775.

⁵⁾ Humboldt : Verschiedenheit des menschlichen Sprachbaues. Berl. 1836.

Class'a a dou'a: *Limbele agglutinative*. in cari radecin'a cuventului se desvólta mai departe prin conjunctiunea de preficse, inficse si suficse. La acésta classa se adnumera: limbele polinesice, dravidice, mongolice, fino-tatarice séu ural-altaice, in Asia septemtrionala, din cari se tragu si ramurile europene ale tienuturilor polare, ale turcilor osmanli in sudu-ostulu europeanu, apoi a magiarilor isolati in midi-loculu Europei; mai departe limbele sudu-africane, si ale indigenilor americanii.

Class'a a trei'a : *Limbele flectibile*, cari au ajunsu la cea mai innalta perfectiune, admittendu nu numai calitătile composite si conjunctive ale limbelor premerse, dar si facultatea d'a schimbá radecin'a cuventului si suficsele ei prin derivare si flecsiune.

Acestei classe perfectionate apartiene întrég'a rassa caucasica, cu ambele ei familie : *semitica* si *jafetica*, numita si arica séu indo-germana.

Diferinti'a intre limbele semitice si arice stă numai intr'aceea, că radecin'a cuvintelor jafetice sunt monosilabe si d'acea ceva mai d'aprópe de class'a agglutinativa; pe candu limbele semitice nu sunt restrinse nici in respectulu acest'a, avendu radecine si de silabe mai multe.

In specie :

Soiulu primu adeca celu semiticu se imparte in urmatóriile familie :

I) Aramaica, cu ramurile sirice si chaldeice;

II) Canaanitica, cu ramurile hebreice si fenice;

III) Arabica, cu ramurile himiaritica, că trecatoria de limb'a vechia egiptica: Assirica (scrisoarea Conica), apoi dialectele neo-arabice in Siria, Egiptu, Marocco, Spania si Malta.

Soiulu alu doile alu clasei flectibile e celu indo-ariu. Acesta se imparte in doué familie :

I) *Famili'a indo-asiatica*, statatoria din viti'a :

1) indica-vechia séu sanscrita, din care se ramurescu dialectele neo-indice : Pacrit, Pali, Bengali, Hindustani si tiganii;

2) eramica, cu limb'a vechia zendavesta si antica persica, cu literile conice, din care se dedueu dialectele neo-persice din Afganistanu, Curdistanu etc.⁶⁾;

3) armenica si assetica din Caucasu, in diferite dialecte.

⁶⁾ Herodot VII 62.

II) *Famili'a indo-europeana*, marcata in döue vitie:

1) *viti'a nordu-europeana*, cu urmatörile trunchiuri:

A. *trunchiulu teutonicu*, cu urmatörile ramuri:

a) ramulu goticu, (limb'a bibliei lui Ulfila;)

b) ramulu germanu, (limb'a neo-germană;)

c) ramulu scandinavicu, (vechii cimbri, apoi angli, dani, svedi, islandesi etc.)

B. *trunchiulu slavicu*, ramuritu in

a) ramulu leticu séu balticu, (litvanii, borusii, letii;)

b) ramulu slavicu, (bulgarii, sérbi, slovenii, rusniacii, rusii, polonii, cehii, slovacii etc.)

2) *viti'a sudu-europeana*, statatória din urmatörile trunchiuri:

A) *trunchiulu celticu* cu doi rami principali:

a) celu galicu si

b) celu cimericu, — ambele subimpartite in diferite numiri, d. e. Galli, Bretoni, Belgi, Boi, Taurisci, Scordisci, Galati, Vali, Vlachi, Cimzi, Valoni etc.

Tóte aceste ramuri celtice s'au contopit parte in elementulu latinu, parte in celu germanu si slavu, care — dupa cum s'a ficsatu ultimulu asiediamentu. O parte din ei in reactiunea migrativa de la occidente catra oriente a trecutu prin Asia mica, lasandu si pe acolo dupa sine numai unele numiri locale, precum Gallatia, Galileia, Gallata etc.

B) *Trunchiulu italu*, care cuprindiendu si contopindu pe vechii autochtoni: Osci, Sabini, Umbri, pe Gallii Cisalpini, si pe coloniele phrigice, feniciane, pelasgice, trace, si litoralile meridionale, au formatu ginta latina, din care se tragu ramurile romanice:

a) celu italianu,

b) spanicu,

c) portugalicu,

d) francesu si

e) romanu, cu dialectele daco- si macedo-romane.

C) *Trunchiulu thracicu*. Acésta ginta, care dupa Herodotu se considerá dupa cea indica că cea mai latita, se estindea pe partea nordvestica a Asiei mici, pe tóta peninsul'a thracica, incependum de la Hellas, peste Macedonia si Illiria, pana la Istru si Carpati, apoi catra Istria pana in Italia; de aceea unii subordina si craculu italu, ma chiar si pe Celtii meridio-

nali — trunchiului thracicu, — identificandu acestu trunchiu cu sectiunea sud-europeana (de mai susu sub nr. 2). — Cá trunchiu separatu, dupa impartirea nostra, genulu thracicu cu prindea in sine pe Phrigi, cu Troienii, Lidii, Messii, Bithinii etc. din Asia mica, pe toti Hellenii, Thesalii, Epizotii, Macedonenii, Illirii, Getii si Dacii etc.

Intregu soiulu thracicu contopindu-se in alte elemente, astadi numai

a) ramur'a greca cu limb'a vechia si neocellenă, apoi

b) din ramur'a illirica remasitiele Albaneze — Aronautii — mai sunt in viétia.

Classificarea acésta ethnica a familiei indo-arice (indo-germane) se resuma — dupa dintile, ce mai sunt in viétia — in urmatóri'a sistema mai simpla, impartindu-o in urmatörile vitie: 1) cea indica; 2) iranica; 3) tracogreca; 4) itala; 5) celta (remasitiele valese, bretone etc.); 6) germana; 7) lihvianica (remasitie letice); si 8) slava.

Dupa ce amu luatu cunoscintia despre classificarea ethnica a diferitelor dinti, ramane să considerăm si miscările latirii loru in directiunea terenului, ce ni-lamu luatu de tinta. *)

(Va urmă.)

La mormentulu fratilor

Constantinu si Aleșandru Hurmuzachi.

Dedicata matusiei mele Elisa Sturdza n. Hurmuzachi.

Dulcesci! o nume dulce! de ce l'a ta rostire
Tresare a mea lira cu-aventu de nemurire?
De ce se bate pieptu-mi si lasa să simtiescă
Că ori-ce fapta buna eu tie-ti datorescu?
De ce-mi imbarbatéza simtire si putere
Unu suveniru ce-mi vine la dulcea ta vedere?
De ce din munti, din codrii, din inimi romanescri,
Respunde-unu echo vecinicu la numele Dulcesci?

De ce in nopti de véra, candu ceriulu e seninu,
Candu florile sub róua de dragoste suspinu,
O rugaciune santa isvorulu candu sioptesce,
Si peste-o cruce alba candu lun'a se opresce,
De ce, de ce atuncea pe sacrele-ti morminte
Vedu umbrele maretie lui Stefanu, lui Mihaiu,
Cum vinu că săti dea man'a, si-unite mai ferbinte,
Cu-o bine-cuventare se 'ntorce la santulu plaiu?

O falnică lumina pe urm'a loru zaresci,

*) In nrulu trecutu in acestu articolu, pe pagin'a 75, col. 2, sirulu 9, in locu de „slavi ce“ să se ceteșca „slavice“, — pe pagin'a 76, col. I, sirulu penultimu numele „Rusuk“ să se omita, — not'a 33 să se schimbe cu 39; si in not'a 38 in locu de Schlözer să se ceteșca: Bonfiniu: Rerum — Hung. etc.

Ce, candu de ceriu s'atinge, pe ceriu scrie : Dulcesci ;
Si josu o tiéra 'ntréga cu glasu de nemurire
 Responde-atunci : Unire !

Unire, dar Unire ! caci acestu mândru locu *)
Vediu antâia lupta a lui Stefanu celu Mare,
Candu bravii Munteniei, Moldovei dandu norocu,
Puneau antâia pétra la 'ntâia temelia,
 Spre a face-o Romanía,
Unita prin simtire si prin unire tare.
Si dupa patru vécuri, Dulcesci, din sinulu teu
Unu glasu, unu glasu puternicu a disu : „Unire fia.“
Si, respundiendu din ceriuri, unu mare Dumnedieu,
 Facu o Romania.

Trecut'au ani de-atuncea ; din ceriu cadiu'tau stele ;
Si dilele se schimba, candu bune si candu rele ;
Dar diu'a de unire, totu anulu a 'ntaritu,
Cu dins'a suvenirulu celor ce o-au grabit.
Si Milcovu-mi desléga acestu misteru frumosu,
 Cu albele lui spume,
Ce 'n cartea vecinicei cu murmuru armoniosu
Inscriu unu mare nume.

Lu-sciu, lu-sciu pré bine, si tiér'a 'ntréga-lu scie ;
Caci epitafu-i este : Unit'a Romania.

Er ventulu care tainicu de peste Molna vine
 Si-aduce pentru mine
O lacrima-omenesca intr'unu cerescu surisu
Din cuibulu meu din care durerea m'a proserisu ;
Elu care-atinge 'n trécatu cu-aripele-i nebune
Copilulu ce se nasce si móstele strabune ;
Elu care-aduna 'n cale suspinuri seculare,
 Povestea betranesca,
 Si doin'a ciobanescă
Si fapte mari ce vremea le face legendare ;
Elu care mi de glasuri in unulu le topesce,
Acela-si nume astadi si elu mie-mi sioptesce,
Si Putna lu-repetă si Cecina 'n jalire,
Si falnic'a Sucéva vedana de-alu seu mire ...

Si biét'a Bucovina
A carei frunte mandra unu jugu strainu inclina,
Si peste care vremea cu bratiu-i nemilosu
A 'ntinsu, cä velu de móre, unu secolu durerosu,
Ea uita-a sa durere candu numele rostesce,
Candu spune vecincie : „Aveam unu fiu iubitu,
„Unu rédiemu in durere, unu bratiu neobositu,
 „O radia ce mi-a fostu
„Sperarea renvierci, si care-mi mai lucesce
„Din bolt'a ce 'ncununa cerescu-i adepostu.“

Er inim'a-mi respunde : „Din sufletu i-am sorbitu
„Pana si-alu lirei mele suspinu nemarginitu“
Dulcesci ! acum in tine ei dormu in infratire,
Si peste ei vechiéza a patriei marire,
Si monumentulu falnicu, spre nemurirea loru
 Este-unu intregu poporu !

Ei dormu de-acum 'nainte sub recele-ti pamantu,
Mormentu langa mormentu ;

*) Dulcesci este loculu unde Stefanu celu mare cu ajutorul armatei muntenesci a castigatu antâia sa lupta contra lui Petru Aron. (Treb. Laurianu. Istori'a Romaniloru.)

Unu frate langa altulu, asiá cum au traitu ;
Dar n'au pututu sè móra ; caci mórttea este mica
Pe langa-o fapta mare ce suflete ridica,
Schimbandu-le 'n luceferi pe ceriulu nesfarsitul.

Si nu-i, ah ! nu-i coliba in tiéra romanésca,
 Privirea omenesca
Din ea sè nu se 'naltie, cu alu credintie shoru,
La bolt'a de-unde vine sperantia 'n viitoru !

Acolo se vedu falnici, lucéferi intre stele,
 Ce ne ferescu de rele,
Trecuti la nemurire din sinulu Romaniei,
Doi frati ce portu pe frunte corón'a vecinicei.

Si eu de pe-asta piétra, ce-o mana iubitóre
 Cu flori a 'ncungiuratu,
Eu vinu sè 'naltiu gandirea-mi la bolt'a lucitóre,
Cu-o lacrima pe lira si cu genunchiu plecatu.

Iasi, Decembre 1875.

D. Petrino.

Primele diuarie romaneschi in Transilvania.

III.

„Gazet'a Transilvaniei“, — „Fói'a“, — „Espatriatulu.“

Dupa aceste Baritiu si Gött se apucara de publicarea „Gazetei“ si a „Fói“, fara nici unu capitalu, érasi numai cä de proba pe unu anu.

Ambele foi esiai. cäte.o cöla si numai cäte odata pe septemana. „Gazet'a“ in folio, „Fói“ in cvartu. Pretiulu ambelor erá pe unu anu impreuna cu porto numai 4 fl. 48 cr. m. c.

Nrulu 1 alu „Gazetei“ esii in 12/24 martiu 1838. Slovele loru erau cele bisericesci gróse, titulele inse cu litere latine. Inse Baritiu, dupa exemplulu lui Heliade, a cassatu si din cele 43 de slove chiriliane 16, si a pastratu numai 27.

Acésta intreprindere fu salutata cu bucuria din partea barbatiloru de frunte. Dr. Vasile Popu de la Zlatna, Cipariu, dr. Vasiciu, Damascenu Bojinca, Ioanu Campineanu, Heliade, I. Maiorescu, dr. Siandoru, canoniculu Teodoru Aronu, vicarii Ales. St. Siulutiu si Const. Papfalvi, professorulu de teología I. Moga, Paulu Dunca, protopopii Grig. Mihali, Iosifu Igianu, Petru Piposiu si altii, mai multi, scrisera junelui redactoru indata in cursulu semestrului antâiu, incuragiandu-lu, cä sè se tîna de ce apucă si sè mérga barbatesce inainte, cä bunu e Dumnedieu.

Asiá se intemplă, cä prin confaptuirea atâtoru barbati luminati, generosi, buni Romani si buni patrioti, numerulu abonatiloru „Gazetei“ si „Fói“ in semestrulu alu doile 1838 crescù la 393, precum se pote vedé din

catalogulu tiparitu in 31 dec. si adausu la „Fói'a“ din acelu anu.

Acei 393 abonati se impartiá pe tieri asiá: Transilvania 135, Banatulu cu Ungaria pana la Oradea 108 (in Satmaru si Maramuresiu nici unulu), in tiér'a romanésca 55, in Moldova 79, in Viena si in câte-va cetàti de peste Laita (pe unde se aflau oficieri in garnisóna) 16.

Dintre ardeleni 33 erau din Brasiovu, 16 din Blasiu, 6 din Zlatna, 6 din Sibiu, ceialalti din mai multe parti. Din Aradu erau 10, din Lipova 13, din Lugosiu 12, din Orade 9. In Bucuresci 32, in Iasi 34, in Husi 15, in Galati 8, in Romanu 12, in Mihaleni 12 etc.

Cu acelu numér de abonati „Gazet'a“ nu se ingrasiá nici de cum, putea inse sè subsiste; intr'aceea numerulu loru crescea pe fia-care anu, incâtu de la 1843 „Gazet'a“ incepù sè iésa de döue ori pe septemana, cu slove noué ce se numescu civile. La 1847 numerulu abonatiloru trecù peste 800 cu câte 8 fl. m. c., la care contingentulu relativu celu mai mare lu-dá Moldova cu câte 300 abonati, ér in Muntení'a, „Gazet'a“ erá persecutata reu de catra consululu Daschkoff, incâtu abia ptea sè aiba ceva peste 200 de abonati.

Pana in 1840 postele de peste Laita si din Bucovina nu voiau sè primésca espeditiunea „Gazetei“, sub cuventu, cà nu erá petrecuta in catalogulu austriacu. Din acésta causa redactorulu a fostu silitu a le caletorí la Viena si a se presintá la cancelariulu Nopcea si la ministrulu de politia, de la care depindea totu.

Cu acea ocasiune redactorulu se consultá adesea cu dlu dr. A. T. Laurianu, care pe atunci petreceea in Viena.

Din 1842 inainte problemele „Gazetei“ si ale „Foiei“ deviniau cu atâtu mai grele si ade-

se fatale: cu câtu lupt'a nationala pentru limba si cestiunea urbariala, cum si a colonisatiunii in Sasime cu Svabi din Würtenberga, devenisera mai inversiunate, si cu câtu partit'a lui Kossuth in Ungari'a si a lui br. Wesselényi in Transilvani'a erá pré hotarita a desfintiá romanismulu din aceste tieri si a-i sterge tóte urmele lui.

In anulu 1845 a lipsitu fórte putinu, de nu s'a sugrumatu ambele foi, din care causa redactorulu a fostu silitu sè alerge mai antâiu la gubernulu din Clusiu, de unde luandu respunsu, cà de la Viena depindu tóte, a mersu érasi acolo, unde ministrulu c. Sedniczky i tinù o lectiune, cancelariulu br. S. Josica alt'a, si super-revisorulu „Gazetei“ consiliar. Somlyay a trei'a, despre comunismu, socialismu, proprietate, iobagia, rebeliune romanésca etc.

In 1847 se afla o partita, care oferi tipografului despăgubire, numai sè incete cu tiparirea „Gazetei“; acel'a inse nu se invoi.

In martie 1849 „Gazet'a“ si „Fói'a“ se sugrumara, redactorulu erá cautatu, elu inse scapà la Ploesci, unde cadìu in prinsore russesca, si fu transportat la Cernauti.

In loculu „Gazetei“ dlu Cesaru Boliacu publicà in Brasiovu pe „Espatriatuln“, care inse abia vietiu trei luni.

In intervalulu de 12 ani redactiunea avù colaboratoru cu plata la partea politica numai pe repausatulu Andreiu Muresiau; éra la „Fói'a“ ajutau mai multi barbati fruntasi de ai natiunii, intre cari dr. V. Popu, dr. V. Vasiciu, canoniculu T. Cipariu, dr. Maiorescu ocupau loculu antâiu.

In dec. 1849 Baritiu câstigà de la gubernulu militaru concessiune noua; ci in febr. 1850 „Gazet'a“ si fu suspinsa, apoi oprita, si redactorulu „wegen Halsstarrigkeit“ departatu,

Principele Milan.

ér de prinsóre scapă asta-data cá prin urechile acului.

Câte-va septemani dupa aceea gubernatorul br. Wohlgemuth i parù reu, că alunecă a oprí „Gazet'a“ si a batjocurí pe redactorulu ei, facêndu placerea unoru denuncianti. Atunci se află cu cale a se propune alti doi candidati la redactiune, adeca fostulu colaboratoru si pe atunci professoru gimnasialu la r. catolici Andrei Muresianu si professorulu gimnasialu Iacobu Muresianu.

Intr'aceea Andrei Muresianu primì translatur'a guberniala, se mormentă in acte, in scârbe, dupa câti-va ani cadiù in sciut'a bôla si la 1863 muri. Asiá remase professorulu si apoi directorulu Iacobu Muresianu redactoru.

Scopulu acestoru sire fiindu numai d'a schitiá intemeiarea primelor diuarie românesci in Transilvani'a, nu cade in cadrulu planului nostru d'a face istoriculu „Gazetei“ pana 'n timpurile cele mai noue, candu apoi se ivira in publicitate si alte diuarie.

Vomu insemná dara pe scurtu numai atât'a, că activitatea „Gazetei“ sub absolutismu a pututu fi numai absolutistica; ea din lips'a cautiunii devinî oficiala cu pajor'a in frunte; cu tôte aceste ea fu sicanata pe móre pana la esirea diplomei din 20 oct. 1860. De atunci inainte „Gazet'a“ se desghiatia si renvià óresicum; in anulu 1861 luă unu sboru mai cá in 1848; éra abonatii, cari sub absolutismu abiá erau 400—450, se redicara catra 1300; inse acelu numeru scadiù indata in 1862 la 800, éra de atunci incóce se légana intre 4—500.

Incheiàmu declarandu, că vomu primí cu cea mai mare placere unele amplificari séu chiar si indreptari relative la aceste mominte din diuaristic'a nostra.

Iosifu Vulcanu.

Caletoría de pe pamantu in luna.

— După JULES VERNE. —

(Urmare.)

IV.

Istori'a lunei.

Déca la inceputulu miriadelorù de ani, inainte de formatiunea lumei, unu ochiu inzestratu cu putere ce strabate pana 'n infinitu, din acelu punctu de mijlocu, spre care s'a ingreunatu materi'a chaosului nedesvoltatui alu lumei, ar fi pututu sè arunce o cautatura in giuru de sine, ar fi vediutu biliónele de miiliarde ale atomilor leganandu-se in spatiulu nemarginitu.

Incetulu cu incetulu, sub decursulu mii-loru de ani, aceia trecuta prin straformare.

Legea atragerii incepù a se efeptuí, si atomii — cari pan'atunce rateciau fara regula — i se supusera. Acesti atomi, conformu afinitătii loru chemice, se adunara la olalta, compusera particule de corpu, si formara acea materia cá de negura, care umple adancimile spa-ciului aericu.

Din materi'a de negura se facura globurele, cari fure dominate de puterea invârtirii in giurulu unui punctu centralu. Si cum invârtirea in apropiarea punctului de mijlocu devénì totu mai repede, asiá si particelele cari se aflau in giurulu acel'a se contopira totu mai tare; si indata-ce cu crescerea massivitatii se micsiorà estensiunea, in acea mésura se acceleră si invârtirea in giurulu punctului de mijlocu, si resultatulu fu ivirea unui corpu centralu, a unei stele, care continua a se intorce in giuru de sine, ér in giurulu ei celealte globurele ale materiei de negura.

Déca ochiulu ar fi continuatu mai departe revist'a sa atenta si incordata, ar fi vediutu, cum particulele din diferitele puncturi ale materiei de negura urmăza exemplulu celor din punctulu centralu, cum cele mai de aprópe se contopescu si devinu corpuri; cum se despartu de altele, cari asemene se insotiesc; cum fia-care se intorce in giuru de sine, si in giurulu primei stele centrale, si cum in sfirsitul din globurelele de materi'a de negura de mai nainte, se face — unu sistemul de lume.

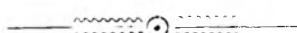
Astu-felul de globurele de negura, conformu numerarrii astronomilor, sunt la vr'o cinci mii, in periferia pana unde petrundu tuburile si ochianele ce s'a inventatul pan'acuma.

Si fia-care din aceste globurele este unu sistemul de lume, de sine statatoriu si completu.

De sine statatoriu? Cine scie, in ce legatura se afla ele intre sine? Care e centrulu, in giurulu caruia celealte se invârtesc cu totulu?

Dintre aceste cinci mii de lumi negurose un'a se numesc de catra ómeni calea laptelui; singura acésta cuprinde in sine optu-spre diece milioane de stele, dintre cari fia-care este érasi stéu'a centrala, sórele unui sistemul de lume particularia mai mica.

(Va urmá)

R A N E L E N A T I U N I I.

— Romanu, de IOSIFU VULCANU. —

Urmare)

— Pentru ce?

— Me miru, că me mai intrebi.

— Dar eu dorescu să sciu.

— Pentru că dta esti mire.

Stefanu tresari. Elu intr'atât'a se adanci in contemplarea acestei dame frumosé, incâtu uită pe unu momentu, că in adeveru dinsulu este mire.

— De te-ar audî mirés'a dtale, — continuă ea, — facându la complimente alteia, de siguru nu ti-ar iertă usioru acesta gresiela.

— Se pote. Dar in casulu déca ar vedé, că aceea este o démna rivala a ei in tóta privint'a, dora totusi m'ar ierta.

Irma graciósa si-puse frumoséle degete pe gura, si dise ridiendu sedicatoriu :

— Destulu, destulu!

In momentulu acest'a music'a incepù să sună prin sala. Orchestrulu esecută unulu din deliciosele valsuri ale lui Strauss. Parechi dupa parechi se repedîra in bratiele cercului undulantu. Stefanu inca li urmă cu Irma, si nici nu se oprira pana ce nu facura trei intorseturi.

Apoi elu facu unu complimentu, se departă, voindu să dantieze si cu alte dame.

Inse nici nu observă, că in locu de a porni la vr'o alta dama, elu merse dreptu spre unu cotu alu salei unde nu se află nimere, si de acolo nu privi in directiunile pe unde siedea cunoscute de ale lui, ci cantatur'a lui se 'ndreptă érasi spre loculu unde a parazit u Irma.

Doriá s'o mai védia inc'odata.

Si privindu intr'acolo, fara voint'a sa, tresari, căci Irma nu mai eră unde o lasase, ci tocmai dantia cu unu capitanu de husari.

In primulu momentu ar fi stinsu bucurosu viéti'a tuturoru capitaniilor de husari, si mai alesu a acelora, cari vinu să dantieze cu o copila atâtua de admirabila că Irma; mai tardiu inse află fôrte naturalu, că ori cine, care vine intr'o serata privata, prin urmare si capitanulu acel'a, să aiba dreptulu a dantia cu ori care dama, si astu-felu si cu Irma; in urma apoi nu numai se linisci, dar inca se miră fôrte de sine, că óre ce l'a indemnatu pe elu a se interessă atâtua de multu de acesta féta, incâtu par' că i s'a aprinsu si simtiemntulu jalusiei?

Si atunce si-dise :

— Au nu sum eu mire? Au nu am eu o mirésa chiar atâtua de incantatória că acesta copila, pe care abiá de unu momentu dóue o cunoscu?

Se intrebă, inse nu cutedià a-si respunde. Pentru că, déca respundea, trebuiă să recunoscă si dinsulu, că ori cătu de amabila este Aurora, Irma totusi e mai frumosă.

Si dinsulu nu putea să faca acést'a. Care mire, iubindu-si mirés'a, ar fi capabilu să faca acesta declaratiune?

Dar fiindu că la acesta intrebare nu putea să-si respunda, elu mai riscă si a dóu'a:

— E bine, ori cătu de frumosă ar fi Irma, nu iubescu eu óre pe Aurora din adanculu animei mele? Mai este óre pe fati'a pamentului o alt'a fintia, care

ar fi capabila să faca a disparé din internulu meu suvenirea miresei mele?

Si érasi tresari.

Respusulu ce si l'a datu, ce e dreptu, eră in favorulu Aurorei, inse elu totusi nu cutedià a-lu pronunciă cu tóta positivitatea, căci eră fôrte tulburatu.

Pentru liniscea sufletului seu, doria din tóta anima sa, că respusulu să innaltie numai pe Auror'a, si să faca a disparé Irma de totu.

Si respusulu seu sună in acestu intielesu.

Dar ce folosu! Acel'a eră numai unu respunsu fortiatu, compus din niste cuvinte maestrite.

Lu-pronuncià, dar o córda a animei sale i spunea, că nu-lu simtiesce, că nu-lu crede.

Si acést'a lu-infiorà.

Elu eră mire. Dar este óre in viéti'a unui mire momentu mai cumplitu, decâtu acel'a, in care pentru prim'a-óra trebue să simta că alés'a animei sale nu-lu va indestulî si că este o alta fintia, care l'ar ferici mai deplinu!

Stefanu, de si nu eră pré sentimentalul, eră inse totusi unu omu de anima, care la alegerea miresei sale a fostu condusu mai pe susu de tóte de indemnulu amorului seu; pentru dinsulu dara acesta impressiune trebuiă să fia cu atâtua mai amara.

Tulburatu ce eră, esi din salonulu in care se dantiá, si cu greutatea unei stance de granitu pe suffetulu seu se retrase in o odaia laterală, că să fia singuru, să nu-lu védia nimene asiá de confusu, să mai pótă meditá despre cele petrecute in internulu seu, să se mai liniscésca, să uite acolo eu totulu impressiunile din momintele din urma, să nici nu se mai rentoreca in sala la Irma, si astu-felu să constate in sfîrsitu, că dinsulu in adeveru e multiamitu si fericitu.

In acea odaia, séu mai bine sala, erau mai multe mese asternute, elu se puse la un'a, la care nimene nu siedea, si luandu o thassa de thea incepù a meditá.

Dar o conversatiune viala lu-conturbă. La més'a vecina siedea o societate de bon-vivanti, cari si-petreceau bine la vinu, criticandu lumea si povestindu-si felu de felu de anecdote intemplate si neintemplate.

Presidiulu eră ocupatu de catra unu omu betranu. Inse dinsulu nu apartinea acelor betrani, cari prin etatea loru inaintata destépta respectu si stima in ei mai tineri. Elu eră unu individu, care — de óra-ce portă titlulu de baronu — avea intrare libera in tóte societăatile, inse afara de acesta nu se putea laudá cu altu meritu in tóta viéti'a sa. Scia calari si maná caii bine, cunoscea pe tóte baletistele mai renomate din Europ'a, si a avutu o multime de aventure in viéti'a sa. Éta biograff'a lui.

Societatea de la més'a lu-alese presiedinte, pentru că se compunea din democratii, si-apoi democratii a moderna pretinde, că in fruntea fia-carei societăti să steie unu omu cu nume vechiu, séu celu putin aristocraticu. Si elu in adeveru corespondea acestor cerintie, căci eră din vechi'a familia a baronilor Hét-halmy.

De a drépt'a lui siedea unu advocatu. In adunările poporale mare democrat, candu inse putea să siéda langa unu magnat si să vorbescă cu elu, uită principiile professate acolo, si nu eră mai fericitu de cătu elu. Numele lui eră Pörös Gábor.

Langa acest'a ocupau locu trei tineri, demni reprezentanti alu acelei tinerimi magiare de prin unele

comitate, care in veci nu ceteșce și nu învăția nimică, nu numera banconotele candu le arunca musicantilor tigani, și escelațea numai prin injuraturi bechiarești.

De a stang'a presedintelui ocupă locu o persoană de cea mai înaltă importanță în viața socială și publică a magiarilor. Elu era corespondențele mai multor diuari din Budapesta. Omul fară nici o cultură științifică, elu era totuși capabil să rostească verdicții săi în toate cestiunile, și parerea lui era impunătoare, pentru că elu săi scrie, și scrierile lui se publicau prin diuari. De aceea toti lău respectau, toti se temea de condeiului lui Tökfalvi Árpád.

Inca patru barbati mai ocupau locu la mese. Domnului Semmiházy, unu aventurier, care de candu treceau de două-dieci de ani, totu vră să se insore, totu cauta o parthia potrivita, și totu nu o mai gasescă, pentru că elu cauta totu bogata, și deca gasescă vră una, aceea nu vră să se marite după unu calicu ca văi de elu. Elu critica în continuu tote femeile, nici unu-i place, nici unu-nu este fară defectu.

Mari'a Sa Ugorkafay e de alta natură. Dinsulu nici odata n'a voită să se insore. Si tocmai pentru acăsta nu urește femeile. Elu are niste idei extravagante despre tote lucrurile cunoscute. Si fiindu că tata-șeu a fostu unu invetiator calvinu, elu se simtia îndreptatită a fi unu conservatoriu cu simtieminte aristocraticice.

Cei doi din urma erau niste persoane secundare, cari că în balu, asiă si in adunările publice politice, se aflau mai bine in odăile laterale, unde se putea fumă si unde era permisă să se vorbescă numai despre venătoria, capoi si ogari.

Precum se vede, acăsta compania par că era nume alăsa, asiă si deosebiă de toti cei din sala; din care cauza ea să si retrase în acăsta odaia, unde se află multă mai bine, decât pe parquetul luciu alu salonului de dantiu.

Si ei se aflau forte bine aice, căci servitorii astenți li serviau cu promptitudine din vinurile cele mai alese.

— E bine, amice Árpád, — incepă baronulu, — spune-ni nouă acumă dta, că omu competente, că cine este regină balului in acăsta sera?

— Regină? — lu-intrerupse numai decât Semmiházy, — să me iertati, domniloru, dar eu in serat'ă acăsta n'am onore să vediu nici o regina.

— Protestezu! — strigă Ugorkafay, — eu am fostu numai putină prin sala, pana ce am inschimbat o vorba cu două domnă casei baronés'a, cu comites'a si cu alte două contesse, verisoriile ale ei, — dar si pan' atunci am zarit mai multe dame, cari tote sunt vrednice a-si pretinde distinctiunea de regine ale petrecerii noastre.

— Eu inca recunoscu, că sunt mai multe dame frumosă adunate aice, — dise Pörös Gábor, — inse n-asiu fi in stare să decidu, care e mai frumosă intre ele.

— Ce scăi dta! — reflectă unul din tineri, — dta numai la acte si procese te pricepi.

— A le incurcă, — adause alu doile tineri, si incepă a ride.

Pörös Gábor i aruncă o privire plina de disprețiu, si tocmai voi să-i respunde, candu baronulu presedinte dise era-si:

— Dar să audim pe amicul nostru Árpád,

căci in cestiunea acăstă dinsulu e celu mai competinte.

Si Árpád sucindu-si mustetile, după ce golă unu pocalu de vinu, incepă să vorbescă astu-fel:

— Intrebarea ce-mi faceti nu este asiă de usioră, cum gânditi. De sigură trei sunt acele dame cari in petrecerea acăstă escelațea prin frumsetă, grăile si abundanță spiritului lor. Dar a decide, că totuși care din ele intrece pe celelalte, este forte cu greu.

— Totuși, totuși, — dise baronulu.

— Eu am meditat multă a supra acestei cestiuni, căci fiindu unu reprezentant alu diuaristicei prin aceste parti, trebuie să trămitu redactorilor raporturi esacte despre tote evenimentele mai importante.

— Si ce-ai decis? — lu-intrebă Pörös.

— Am decis, că regină balului este ...

— Cine, cine? — intrebă tinerii.

— Domnisoră Irma Székelyhidy, — responduse elu.

— Ah! ah! — se audă din gurile tuturora.

La pronunciarea acestui nume si Stefanu se destepă din visările sale, si ascultă cu atenție conversația acestei societăți.

— Apoi să trăiescă dura regină serate! — esclamă unul din tineri, aredicandu-si pocalulu plin de vinu, să ciocneșca cu commesenii sei.

— Traiescă! — strigă toti, ciocnindu poalele.

— In adeveru, — incepă erasi baronulu, — trebuie să recunoștemu, că amicul nostru are unu gustu forte bunu.

— Asiă e, — aproba Ugorkafay, — *dinsulu* totu-de-una scie să alăgă ce-i mai frumosu.

— In adeveru, — dise Semmiházy, — de astădată si eu trebuie să fiu in o privintia de acordu cu dinsulu. O zestre de o suta cinci-dieci de mii de sigură forte frumoșă.

— Si nepericolitata de felu prin cutare processu! — adause Pörös Gábor.

— Inse dins'a si fara zestre totu-si ar remană frumosă, — dise unul din tineri.

— Ea este cea mai frumoșă feta pe fată pamantului, — esclamă celalaltu.

— Asiă-i, — aproba si alu treile tineri.

Ceialalti nu contradisera.

Stefanu i ascultă cu cea mai mare curiositate. Doriā din totu sufletul său, că ore-care dintre ei să respunda si să dică, cumca Irma nu e cea mai frumoșă feta de pe fată pamantului, că mai sunt si altele că ea, că unele chiar o intreacă in totea privintia. Doriā din totea animă, că ore-care să vina a mai detrage din laudele ce i s-au facutu, a mai intunecă nimbulu ce i s-a creatu, si astu-fel a-i micsioră valoarea in ochii lui.

Doriā chiar să si batjocureșca cineva.

Oh! elu ar fi ascultat acăstă cu mai multă bucurie decât cuvintele de lauda si premarire.

Astă i-ar fi causat placere, căci prin trins'a animă-i se limiscea, pacea sufletului seu se ncuibă erasi, si devenia de nou fericitu.

Acea critică aspră i-ar fi stersu din internul său figură ideală a ei, si acolo n-ar fi remasă decât Aurora, blandă, bună si iubitoră lui miresa!

Oh! ce alinare sufleteșca avea să fie acăstă pentru elu.

Inse dinsii de felu nu-i facura pe voia, ma din contra inca laudau din respusteri pe „frumós'a, incantări'a si adorabil'a Irma, care n'are parechia pe fat'a pamentului.“

Aceste elogiuri intr'atât'a i ingreunara sufletulu, incâtu nu mai fu in stare sè le supòrte. Se scolà dara de la mésa si plecă érasi in salonulu de dantiu, cu intențiunea sè-si aline in dantiu tulburarea sufletu lui seu.

Si dinsulu incepù a dantiá, mai antâiu cu barones'a Adela, apoi cu celelalte dame tinere si frumóse; si dantià in continuu, tóta nòptea, pana dimineti'a, cu toté, pe rându, preeum cerea etichet'a ...

Numai cu un'a nu mai dantià, numai de una nu se apropià, numai de aceea se ferì cu temere ...

Si aceea erá Irma.

Nu voia a mai conveni cu acésta copila, caci se temea de farmecele ei.

Doria sè se departeze din serata, că si candu nici n'ar fi vediutu-o.

Dar insedaru !

Ori cu cine dantiá dinsulu, privirea lui erá atințita totu la ea; si ori cu cine vorbiá elu, spiritulu seu sborá totu in giurulu dinsei.

Erá cuceritu, erá sclavu ...

Sub impressiunea acestui simtiementu dulce si amaru totu-odata, dar in fine totusi infricosiatu pentru unu mire, logoditul deja cu o alta féta, elu si-luà remasu bunu de la familiile sale cunoscute, si salutandu rece pe Irma, se departà si se duse a casa, a-si liniscí sufletulu tulburatu.

VIII.

Incerarea din urma.

A dòu'a dì dupa serat'a baronului Bérczfalvy inteliginti'a din cerculu electoralu Pruneni érasi tînù conferintia. De asta-data inse nu la Pruneni, nu conchiamata de Albinescu, ci in comun'a Virágħáz si conchiamata de fostulu deputatu alu cercului.

Membrii acestei conferintie ni sunt mai toti cunoscuti, pentru că i-amu vediutu deja in prim'a conferintia tînuta in Pruneni la Albinescu.

Sofronie Cimbrudanu, Ilie Negru, Ioanu Gablescu, Scipione Siesanu, Florianu Bumbescu, Semproniu Plopescu, Ananía Recitianu, Eusebiu Punteanu si altii erau si aice de fatia.

Afara de ei se mai adunara si câti-va unguri, putini la numeru, caci cei mai multi temendum-se de vr'unu fiasco, nu cutediara a se infatisiá.

De si erau mai toti aceia-si cari participara si la conferinti'a de la Pruneni, totusi trebue sè constatàmu, că insufletirea nu erá aceea-si.

Cei ce vorbira, nisuirea a pastrá reserv'a cea mai stricta, sciindu-pré bine, că tóte cele rostite aice se voru raportá comitelui supremu.

Toastu nu sa disu nici unulu, nici macaru pentru „fratiestate“ seu pentru „descendintii divului Traianu“.

Peste totu s'a beutu fórte putinu. Dóra pentru că acésta conferintia nu se tînù la casa privata, unde ospitalitatea stapanului pune la dispositiunea ospitalorui sei butelie cu ruchiu; ci in ospetaría, unde fia-care trebue sè platésca ce a beutu.

Nu voimu a cercetá acést'a.

La timpulu ficsatu intrà in sala conchiamatoriu conferintiei, fostulu deputatu alu cercului, Ca-

meleonu Tufariu, carele — intimpinatu cu strigate entuziastice — deschise conferinti'a.

Apoi luà cuventulu Bumbescu, si prin o vorbire de „politica innalta“ recomandà de candidatu la viitor'i a alegere de deputatu pe „tinerulu si talantatulu advocatul Stefanu Zimbranu, a carui profesiune politica moderata este in de obste cunoscuta.“

Si dupa aceste resună unu „Eljen“ insotit u „Sè traiésca“, — incâtu mai că se cutremurara parentii.

Si de óra-ce candidatulu „din intemplare“ era tocmai de fatia, presiedintele conferintiei, Cameleonu Tufariu, lu-invitat a-si desvoltá program'a politica.

Si Stefanu se urcà pe o mésa, si la inceputu cu voce tremuranda, mai apoi cu curagiu crescendu, tinu unu discursu, care stórse aplausele cele mai frenetice.

Si dupa aceste presiedintele lu-proclamà de candidat generalu, alu Romanilor si magiarilor; apoi conferinti'a se incheia, si toti se departara catra casa in linișce, ca si candu s'aru fi temutu, că au facutu ceva lucru reu, si voru audì si altii de portarea loru.

Pe candu Stefanu sosì a casa, erá séra.

Cu sufletulu ingreunatul intrà in odaia sa, caci ori câtu de tare nisuià a-si impacá consciinti'a, aceea totusi lu-acusá, si i spunea că se afia pe cale gresita.

Avea trebuintia mare de linișce, de singuritate, că sè pótá meditá a supra celoru petrecute in internum seu si sè pótá gasi motivele de justificare si linișcire.

Abia petrecù inse câte-va mominte asiá, candu la usia se audì o batere lina. Aceea se deschise si intrà — Aurora.

Stefanu o zarì cu suprindere cea mai mare si tresari.

Ea nu dîse nimica, ci privindu in giuru de sine, déca nu este cine-va prin odaia, se apropià de mirele seu.

Dinsulu statea că inmarmuritu si nu astă unu cuventu, cu care sè incépa a-si esprime mirarea.

In urma apoi, fara că sè scia ce dîce, esclama cu confusiunea cea mai mare:

— Tu aice?

Aurora si-innaltià ochii ei mari negri si plini de focu, adumbriti de niste gene lungi, si privi spre elu si voi sè-i respunda.

Inse budiele-i incepura a tremurá, ochii-i se impla de lacrime si totu internulu ei fu cuprinsu de o durere, care i ciuntă tóte puterile.

Fara d'a puté grai unu singuru cuventu, ea cădiu in bratiele lui si incepù a plange durerosu.

(Va urmá.)

Principele Milan.

La ilustratiunea din nrulu presinte avemu putine vorbe de adausu. Aceea represinta pe junele principe alu Serbiei, nepotulu lui Mihaiu Obrenovici, ucisul in gradin'a Topcideru la 1868, de care ne-amu mai ocupat in acésta foia. In fati'a evenimentelor ce se pregatesc tocmai acumă in Orientu, si in cari — de dupa semne — mic'a dar vitéz'a Serbia inca va avea sè jocé unu rol, este interesantu sè cunoşcemu si portretul acestui june principe.

S A L O N U

Calindarulu septemanei.

Dumineca 1-a din postu, Evang. Ioanu Cap. 1, st. 43—51.

Dumin.	22	5 Aflarea rel. S. Mart. din Eugenia.
Luni	23	6 Sf. Ierom. Polycarpu Episc. Smirnei.
Marti	24	7 Ant. si a doua aflare a cap. Sf. Ionu bot.
Mercuri	25	8 Sf. Par. Tarasiu Arch. Constantinopolei.
Joi	26	9 Sf. Par. Porfiriu Episc. Gazei.
Vineri	27	10 Cuv. Procopiu Decapolitulu.
Samb.	28	11 Cuv. Vasiliu Marturisitorulu. ☺

Premiulu femeilor romane.

La concursulu anunțiatu de noi, cu premiu de 10 galbeni din sum'a contribuita de femeile romane, pentru cea mai buna novela originala, pana la terminulu ficsatu (1 martiu st. n.) au sositu urmatörile lucrări:

1. „**Fetulu Codrilaru**“, novela poporala. Motto : „... precum nu se afla nici unu focu fara fumu ; astu-felii nici o casa fara superari.“ Pelimon.

2. „**Padurén'a**“, naratiune poporala in versuri ; motto :

De mi-lasá dta.
Sé te bata Precist'a!
De te-oiu lasá bade eu.
Sé me bata Dumne-dieu!
Doina poporala.

3. „**Sfersitulu lui Despotu-voda**“, novela istorica ; motto : „Moldov'a, erá tiér'a eroiloru, si Sucéva erá capital'a Moldovii.“

4. „**Domnulu Tudoru**“, novela istorica ; motto : „Amoru si patria.“

Aceste novele concursuale se voru critica de catra o comisiune de trei insi, si resultatulu se va publica mai tardiui.

Redactiunea „Familiei.“

Respusu domnului B. P. Hasdeu. *)

In mai multe jurnale din Bucuresci a aparutu de curéndu unu articulu umoristicu suptsemnatu de d. B. P. Hasdeu, prin care aréta că autorulu poesiéi „La noi“, publicata in „Convorbiri literare“ din 1 Februarie a. c., nu este unu omu numitu Calescu, ci d. Hasdeu insusi, care ar fi tramsu acea poesia la „Convorbiri“ pentru a mistificá pe redactorulu acestei reviste.

Este dreptu, că poesi'a mi-a venitui prin posta si că, esaminandu-o, n'am gasit-o asiá de rea pentru unu debutandu, cum mi-inchipuiám a fi d. Calescu, in cătu sé refusu publicarea ei. Din contra, de si poesi'a avea căte-va versuri obscure, mi-s'a parutu că autorulu are óre-care talentu — celu putinu că acele versuri cuprindu o idea, din care cauza nici nu puteam presupune că d. Hasdeu este autorulu.

D. Hasdeu n'avea in se nevoia sé subsemneze cu

*) Publicandu in nr. trecutu scrisórea dlui Hasdeu, loialitatea a cerutu sé reproducemu din „Romanulu“ si acestu res-

Red.

pseudonimulu Calescu pentru că sé me faca sé-i publicu poesi'a, căci, chiaru déo' ar fi suptsemnatu-o cu propriulu seu nume, asiu fi refusat-o cu atâtu mai putinu, cu cătu din tóte poesiele originale si seriose ale d-lui Hasdeu, acésta este fara 'ndoicela cea mai buna.

Déca d. Hasdeu isbutescce a compune atunci numai căte-va versuri bunisioare, candu gresiesce, sévré sé faca o pacalitura, vin'a nu este a nostra.

Déca inse d. Hasdeu sustine, că sub epitetele : falnici pigmei, plagiatori etc. asiu fi trebuitu sé intielegu pe colaboratorii „Convorbirilor“ si 'n specialu pe d. Maiorescu, dé-mi voia d. Hasdeu a nu me crede destulu de naivu pentru a impartesi parerea sa, căci in noué volume ale „Convorbirilor“ n'a pututu gasi nici o pagina copiata din autori straini si data dreptu originala ; va gasi inse mai multe in cari s'a datu pe facia asemene alunecari d'ale altor autori, ce scriau in reviste fórt simpatice redactorilor nouei si importantei „Reviste literare“ ce are sé apara.

Cătu despre bucuria ce simte d. Hasdeu că n'am luatu séma — eu personalu, care sunt singuru redactorulu „Convorbirilor literare“ — că poesi'a are form'a unui acrostichu si că suptsemnatu'a insémna Pacalescu, marturisescu fara sfidela acésta nebagare de séma a mea. Déca sciám că autorulu este d. Hasdeu, me uitám neaparatu si la liter'a initiala a fia-carui versu, căci atunci trebuia sé me acceptu la pacalituri si caraghioslicuri. Inse talentulu acestora lucruri colaboratorii „Convorbirilor“ nu l'au contestat d-lui Hasdeu nici-odata. Din contra, adese-ori i-s'a datu sfatulu si in prosa si in versuri sé se lase de studiele sale critice si mai cu séma de cele limbistice si sé se intórne la foi umoristice, precum erá diarulu seu „Aghiutia“, căci in acestu soiu de scrieri, dar ce e dreptulu, numai in acest'a, d. Hasdeu a fostu mes-teru totu-de-una.

Iacobu Negrucci.

Balulu romanescu din Viena.

— La 19 fauru. —

Pré stimate dle Redactoru !

Aflandu, că nu ti-a scrisu nimenea inca despre balulu nostru, mi-iau voia a-ti tramite unele date in privinti'a reusitei acestui balu, in sperantia a aduce in „Familia“ o notitia.

Peste totu balulu a fostu fórt frumosu, fórt elegantu. La unu cuadrille au jucat 112 parechi. — Toiletele cele mai simple au fostu de matasa. Nici unu balu de elita de aici din acestu anu nu a intrunitu unu publicu atâtu de alesu si toilete cu atât'a gustu, călu nostru.

O scriu acésta 10 dile dupa balu, va sé dica : nu in entusiasmulu primu.

Din tóte partile ni s'a disu, că balulu nostru a devenit primulu balu de elita. Nóue insine nu ne vinea a crede ochiloru in sóra balului, si nici acum nu ni o putem esplicá, dar destulu mi-e mie a te puté asecurá, că famili mari au amblatu anume, că sé fia invitare la balu.

Persone oficiose inca au fostu multe. Ambasadurile toté au fostu represintate, principalele Czartoryski, principalele Thurn-Taxis, deputati mai multi intre cari Nic. Dumba. Presedintele politiei si primariul Vienei s'a escusatu in sér'a de balu, că nu potu participa pentru pericululu Dunarei, ce era tocmai in sér'a acea mai mare. Curtea imperatésca inca a fostu invitata, si suntemu securi că viniá vre-unu archiduce, déca nu ar fi fostu totu atunci balu la archiducele Karl Ludwig si principalele Schwarzenberg.

Maj. Sa imperatulu ni-a datu 100 fl. dupa ce s'a informatu despre scopulu balului si starea societății. Asemenea a datu imperatés'a 50 fl. Spesele sunt peste 1500 fl. Din Viena numai a incurstu pana acum 1600 fl. Buffetulu a fostu gratis.

Mai toté jurnalele de ací au luatu notitia, spunendu, că a participat unu publicu fórte elegantu si distinsu, si constatandu succesulu splendidu alu balului. Firesc mai multu avemu a multiumí acestu resultatu dómnelor patronese: Matilda Dumba, Maria de Filisiano, Maria de Florescu si Elena de Marenzeller.

Ordinele de dansu pentru dame — din faille albu, in forma de traista, pe care era desemnatu unu buchetu de nu-me-uitá si viorele, aternata de o acatiatória de bronzu prin dóue sínóre de metasa alba, si decorata cu cinci ciucurei asemene de metasa alba — au fostu fórte frumóse, si mi-si permitu a tramite un'a... (Ti-multiamimu in numele aceleia, pentru care ai tramis'o. E fórte eleganta. Red.)

Sè me credi P. St. Dle Red! că balulu romanu are celu mai mare renume in Viena si a devenit unu magnetu fórte atragatoriu pentru publicul alesu.

Nu ti-l'am pututu descrie dupa meritu, dar totusi ti-vei pute face o icóna despre elu, spre a o publica in „Familia.“

T.

Balulu romanu din Aradu.

— 17 fauru. —

Suná orologiulu órele optu, pe strad'a principala a orasiului Aradu era unu sgomotu mare, o multime de trasuri alergau spre otelulu „Crucea alba“, spre a conduce in salonulu acelui otelu multimea cea mare de juni si june, spre a petrece câte-va momente si a uitá de grigele vietii.

Erám invitatu si eu; curiositatea-mi crescù pe fia-care momentu, se vedu si eu că strainu in acestu orasie inundatul de urmatorii filioru lui Israilu, ce poate produce publiculu elegantu romanu.

Mi-facui iute si eu toalet'a-mi de balu si o transa me conduse in grab'a cea mai mare la loculu destinatul. Pe candu ajunsei ací, music'a tocmai intoná celu mai insufletitoriu mersu romanescu, mersulu lui Mihaiu. Publiculu era binisoru adunat, asiá incât nu-mi fu mica suprinderea, ce mi-o causà privirea unui numeru insemnatul de dame si a unei cununi de damicele, care de care mai frumósa si in toaleta mai in gustu.

Suprinsu de acestu numeru insemnatul de membre ale secesului frumosu, intrebai indata in marea mea curiositate, posede Aradulu atate dame si damicele une? „O nu, mi-respusne unu cunoscutu alu meu, atate mare din acestu publicu este din giuru, dar sunt romane si nu vei audi in acestu salonu alta

limba, decâtunumai limb'a nostra cea dulce romanesca, te poti convinge despre acésta, frate, te potu presentá fia-careia si vei fi necesitat a crede asertiu-nea mea.

Este unu usu vechiu aici, la noi, de câte-ori se arangiáza baluri romane totu-de-una se invita si publicul din giuru, care bucurosu ia totu-de-una parte la petrecerile, ce se arangiáza aici.

Toemai se incepuse „Ardeleana“, pe candu cunoscutulu meu mi-spunea acestea si sal'a era deja plina de parechile de juni si june, din a caroru fecie si nefiziologulu putea cétí cele mai vii simtieminte interne de placere.

Dar óre ce contribuiá atâtua de multu la acésta splendóre? Erau dóra toalete luxóse, erau dóra totu toalete de metasa séu porfira si visonu pe acésta cununa de dame? O! nici decâtun, pentru că aceste nu contribuescu nici decâtun la vioiciunea si splendórea unei petreceri; toemai din contra, aceste producnu numai pré mare inordare, si facu sè dispara ori ce familiaritate, fara de care nu pote reusá bine nici unu feliu de petrecere sociala.

Unu lucru a fostu ce pote serví de onore tuturor damelor, ce au contribuit la redicarea splendórei balului si acésta este: gustulu in arangiarea toaletelor.

Sum siguru, că in urm'a celoru dise pana acum, fia-care cetitoriu me va intrebá cu mare curiositate, cine a compusu acésta cununa de dame si damicele si a redicatu intru atât'a splendórea balului? Este tare drépta si rationala acésta intrebare, inse me va scusá ori-cine, déca eu că strainu nu-i voi puté satisface acésta drépta si resonabila dorintia dóra pe deplinu. Curiositatea inse cu toté aceste voiu incercá a o potoli pe cătu mi-va fi posibilu. Observu inse din inceputu, că mai nainte de a numi unele putine nume, toté damele si damicele au corespusu pe deplinu tuturor recerintelor unei petreceri elegante, si asiu fi nedreptu déca nu asiu intoná cu tota ponderositatea acésta impregiurare.

Mai amintescu si aceea, că in casulu de fatia este greu a scí ordulu in care se incepu cu numele differitelor dame si damicele. Sè nu facu inse nici o distinctiune, asiu comite dóra o mare gresiéla. Grea pusetiune in adeveru pentru mine, dar ce se facu, sum silitu a me supune ori-carei critice din partea publicului, déca nu voi fi nimeritu adeverulu.

Dintre dame au escelatu dnele: Deseanu, Puguba, Halieci, Pauloviciu, Belesiu junior, Ajudanu, Doge, Jurma, Petruțiu, Florescu, Hornoiu, èr dintre damicele dsiórele Maria si Elena Sierbanu, dra Paula Ratiu, Rea Silvia Bocianu, Mladinu, Maria Vancu, drele Dogariu, dra Desco, dra Belesiu, Radneantiu, Bragia, dra Sidonia Secasianu, Florescu si altele multe, carora inse mi-ceru scusele, déca că strainu si necunoscutu nu mi le-am pututu intipari in memoria a le citá cu numele in loculu acesta.

Petrecerea din cestiune capatà o splendóre nu numai prin membrele dantiatörile ale balului, ci la acésta mai contribuira si unu numera frumosu de mame, cari ca nesce adeverate matróne romane urmariau cu ochi veseli dantiurile si conversatiunile cele pline de surisuri dulci ale fiiloru sei. Intre aceste matróne vomu numi pe dnele: Sierbanu, Bocianu, Vancu, Dogariu, Florescu, Belesiu, Secasianu, P. Simionu David, Desco si altele multe.

Câtu privesce acum junii si barbatii, cari luara parte, nu potu dice altceva, decât că comitetulu arangiatoriu atât de bine si-principiul misiunea sa, în câtu numerulu dantiatorilor corespunse pe deplinu celuia alu dantiatòrelor.

Asiu avé inca fôrte multe de disu a supra aces-tei petreceri, credu că voiu satisface inse déca voiu reasumá tóte acestea intr'o singura assertiune si voiu intoná, că petrecerea a fostu fôrte viala si a decursu in cea mai buna ordine pana in diori de dî, candu fiare participatória si participatoriu duse cu sine cele mai frumose suveniri de la acésta petrecere, de la balulu romanu din Aradu.

CE E NOU?

Esundarea Dunarei, despre care amu relatatu si in nrulu trecutu, a luatu dimensiuni fôrte inspaimantatórie pentru Budapesta. In joi'a trecuta sér'a ap'a a crescutu repede pana la 25 urme de a supra nivelului seu ordinariu. De la 1838 capital'a Ungariei nu s'a astutu in asiá pericolu mare. Atunce ap'a a fostu cu cinci urme mai nalta, dar a si inundatul totu orasiulu. Acuma, fiindu de atunce malurile fôrte areditate si fortificate, numai suburbii de a supra fure inundate, dar aceste suferira pagube grozave. In susu si mai alesu in josu de capitala Dunarea a inundat tóte orasiele si comunele, causandu daune de milioane. De sambeta ap'a a incepuntu sè scadia, dar ast'a n'a duratul multu; de căte-va dile érasi cresce, si a nume pentru caus'a, că si riurile cari curgu in Dunare inca au esundatul. Ast'a crescere inse nu va produce pericolu mai mare. Atât'a inse totusi va urmá, că partile inundate remanendu totu sub apa, se voru mai ruiná multime de case. Pentru ajutorarea pagubitilor se facu colecte, cari si pan'acuma a produs resultate mari. Maj. Sa imperatulu si imperatés'a a tramsu spre acestu scopu 71,000 fl.

Camer'a deputatilor in septeman'a acésta n'a tinutu siedintie pana joi, atunce a incepuntu a desbate legea cambiala.

Don Carlos, care a versatu atât'a sange pentru ocuparea unui tronu, in fine a fostu silitu a parasi campulu luptei. Remasit'a armatei sale parte a capitulatu, parte a trecutu — dimpreuna cu elu — pe teritoriu francesu, unde a depusu armele.

Carnavalu.

Balu in Alba-Iulia. Intre impregiurările apasatorie si critice in cari se afla romanimea de dincóce de Carpati, ori-ce miscare, ori-ce semnu si respirare de caracteru nationalu te imbucura si te insufletiesce. Deosebitu in viéti'a nostra sociala aceste semne de esistintia nationala sunt cele mai dorite si placute. — Pana candu vomu puté ferí societatea romana de vermele mistuitoriu alu coruptiunii nationale, pana atunci si esistinti'a nostra nationala e asigurata. Despre unu asemene faptu laudabilu de caracteru nationalu vi potu relatá din Alba-Iulia. In 26 a lunei curinte se tienu aice balulu sergentilor de la diferitele regimenter, intre cari se afla si o multime de juni romani intelligenti. Pe candu in multe locuri, si chiar si la noi in Alba-Iulia, la numeros'a nostra intelligentia romana,

frumosele nôstre dantiuri nationale sunt neglijate si mai că eschise din petrecerile si societătile publice, — pe atunci bravii sergenti romani din Alba-Iulia cu ocasiunea acestui balu grabira a aretă, că dantiurile nôstre sunt pentru noi nu numai o mandriá nationala, ci ele sunt invidiate chiar si de straini. Era insufletitoriu a vedé, că mai la 40 de parechi, si deosebitu mai la 40 de damicele dragalasie, dintre cari abié dôra numai 5 inse erau romane, se insirara cu ocasiunea acést'a la frumós'a „Roman'a“, care arangiata de dlu Amosu Popescu, sergentu si teologu absolutu, se joacă cu atât'a acurateti'a si desteritatea, incâtu stôrse aplausele chiar si a tuturor strainilor presinti. Pre-cum afâmu, inainte de balu se tienura mai multe probe de jocu, si pentru aceea reusise „Roman'a“ atât de escelentu. Faptulu acest'a e cu atât'u mai laudabilu, cu cătu acestu spiritu nationalu, imbucuratoriu pentru ori-ce sufletu romanu, lu-afâmu chiar in armata. Fia de bunu exemplu si pentru — civili! A. Julianu.

Flamur'a lui Hymen.

Dlu Tulliu Rosiescu, teologu absolutu din arhidieces'a Sibiului, s'a cununatu la 17 febr. cu domnisiór'a An'a Maxinu, fiic'a fostului administratoru protopopescu din Apahid'a in Transilvania.

Dlu Iuliu Catescu, veterinarianu in Lugosiu, s'a cununatu la 20 febr. cu domnisiór'a Elisabeta Kővari din Timisiora.

Societati si institute.

X Societatea geografica romana a deschisu adunarea sa generala in Bucuresci la 1/13 febr. sub presidiul Domnitorului. Dlu Stefanescu a intretinutu societatea despre excursiunea ce a intreprinsu in valoarea Bahnei, aprópe de Verciorova si Orsiova; apoi dlu Slaniceanu a supusu societătii cursulu de geografia elementara ce a lucratu. In siedinti'a a dôu'a dlu Barozzi a espusu societătii lucrările trigonometrice ale depositului de reshelu, esecutate in cursulu anului trecutu in Moldov'a de susu, pentru lucrarea chartei Moldovei. Dlu Bratianu a vorbitu despre vechile notiuni de geografia la Romani. Apoi dlu Stefanescu a datu citire unui memoriu alu lui dr. Branza despre Flor'a Romaniei. In siedinti'a a trei'a dlu Capitaneanu a espusu lucrările astronomice, ce a esecutatu in urmarea operatiunilor trigonometrice ale depositului de reshelu pentru chart'a Moldovei. Dlu A. Odobescu a espusu unu fragmentu inca necunoscutu din geografi'a antica relativa la esistinti'a unei Arabie la gurile Dunarei, pe la anulu 600 inainte de er'a crestina. Dlu Draghiceanu a supusu unu studiu a supra salinelor romane, a esportului de sare gema. Câte-si treile siedintie publice, presidate de insu-si Domnitorulu, au fostu frecventate de unu numerosu publicu de domni si domne.

Literatura.

Poesi'a din nrulu presint'e o reproducemu din diuariulu „Telegrafulu“ de la Bucuresci.

„Jalomnitia“ se numesce unu diuariu politicu, care apare in fia-care dumineca la Calarasi.

Dlu Missailu lucra de unu timpu mai indelungat la istori'a literaturii romane.

Proprietariu, redactoru respundietoriu si editoriu : IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsy in Pest'a. 1876. Calea tierei nr. 39.